Patria

19.2.2025

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaosto

Asia: VNS 9/2024 vp Valtioneuvoston puolustusselonteko

PATRIAN LAUSUNTO VALTIONEUVOSTON PUOLUSTUSSELONTEOSTA VNS 9/2024
Teema: Taloudellinen näkökulma

Patria keskittyy lausunnossaan puolustusselonteon vaikutuksiin teollisuuteen sekä taloudellisesta näkökulmasta erityisesti henkilöresurssien vaikutuksesta teollisuuden muutostarpeisiin.

Selonteon yksi tärkeimmistä kohdista on toteamus, että *puolustusbudjetti on välttämätöntä pitää vähintään Naton yhteisesti hyväksymällä tavoitetasolla myös strategisten suorituskykyhankkeiden maksujen päättyessä Suomen puolustuskyvyn ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi*.

Patrian kohdalla vienti on kasvanut voimakkaasti, mutta Suomen puolustusjärjestelmän teollisena tukipilarina toimiminen on edelleen tärkein strateginen tehtävämme. Puolustustarvikkeiden vienti laajentaa ja lujittaa kansallista puolustusteollista pohjaa ja parantaa puolustusteollisuuden kykyä tukea Puolustusvoimia kriiseissä ja poikkeusoloissa. Lausunnossamme tarkastellaan EU:n puolustusulottuvuuden ja muun puolustusyhteistyön merkitystä viennille. Teollisuuden yhä tärkeämpi ja osin muuttuva rooli erityisesti Ukrainan sodan kaltaisessa pitkäkestoisessa kriisissä tuodaan sinänsä hyvin esille, mutta muutostarpeen juurisyyt on yhdisteltävä eri kohdista selontekoa.

Yksi taloudellinen näkökulma on tarve panostaa (hallinnon) henkilöstöön. Näemme hyvänä, että tämä tarve on tunnistettu. Patrian lausunnossa tuodaan esille sekä miten resurssikapeikkoja korjaamalla panostukset saadaan moninkertaisina takaisin että miten teollisuuden resursseja voitaisiin hyödyntää nykyistä laajemmin.

Puolustusteollisuuden rooli puolustuskyvyn ylläpitämisessä ja kehittämisessä

Juurisyyt ja puolustusteollisuuden muutostarpeet saadaan esiin yhdistämällä puolustusselonteon eri osissa todettuja asioita.

Toimintaympäristön kuvauksessa on tunnistettu teollisuuden kannalta oleellisia muutostarpeita: *Länsimaissa on tunnistettu tarve syventää valtion ja puolustusteollisuuden yhteistyötä pitkäkestoisesti, jotta voidaan turvata erityisesti riittävä kansallinen ammustuotanto. Lisäksi teknologioiden nopea kehittyminen johtaa nopeaan ase-vasta-ase –kilpailuun, jossa menestyminen edellyttää erityisesti pieniltä valtioilta innovaatiovoimavarojen laajaa hyödyntämistä.*

Teknologiakehityksen ennakointi, uusien teknologioiden integrointi puolustusjärjestelmään sekä ennakoimattomien asioiden hyödyntäminen korostuvat tulevaisuudessa teknologisen kehityksen nopeutuessa. Teknologisella etumatkalla voidaan kompensoida lukumääräistä alivoimaa.

Copyright Patria. All rights reserved.

Patria

19.2.2025

Kohdassa 4.1. (Puolustuspoliittiset perusteet) todetaan myös: *Suomella on oltava jatkuva kyky vastata laaja-alaiseen vaikuttamiseen, pitkäkestoiseen sotilaalliseen painostukseen sekä vuosia kestävään laajamittaiseen sodankäyntiin.*

Edelleen Kohdassa 4.8.5. Tutkimus- kehittämis- ja innovaatiotoiminta todetaan: *Osaamisen huoltovarmuudesta huolehtiminen on tärkeää, kun otetaan huomioon teknologian kehitysnopeus ja järjestelmien pitkät elinkaaret. Poikkeusolojen innovaatiokyvykkyyden edellytykset luodaan normaaliolojen toiminnassa.*

Puolustuksen nykytilan (kohta 3.) analyysissä todetaan lisäksi*: Turvallisuudelle ja puolustukselle kriittisten teknologioiden kehittäminen ei enää lähtökohtaisesti ole valtioiden käsissä, vaan niitä kehitetään pääosin siviilivetoisesti kaupallisista lähtökohdista. Teknologisten kyvykkyyksien hallinta ja hyödyntäminen valtiollisella tasolla onkin korostunut kansallisen turvallisuuden osatekijänä. Teknologisten intressien edistäminen erityisesti murrosteknologioiden osalta on myös osa turvallisuuspolitiikkaa.*

Patria on reagoinut tähän muutostarpeeseen mm. perustamalla ekosysteemejä, joista tuorein esimerkki on eALLIANCE. Kyseessä on Business Finlandin rahoittama veturihanke, jossa Patrialle kohdennetaan neljässä vuodessa 10 miljoonaa euroa ja eALLIANCE-ekosysteemille 20 miljoonaa euroa. Patria-vetoisessa ekosysteemissä on start-up-yrityksiä, pieniä ja keskisuuria yrityksiä, yliopistoja ja tutkimuslaitoksia. Patria kehittää ekosysteemissä tapoja integroida ketterästi murroksellisia uusia teknologioita puolustusjärjestelmän käyttöön. Toimintatapaa voidaan hyödyntää kriisiaikana strategisen kumppanin vetämänä osana osaamisen huoltovarmuutta.

Taloudellisesta näkökulmasta eALLIANCE on hyvä esimerkki siitä, miten puolustusbudjetin ulkopuolista rahoitusta voidaan hyödyntää Suomen puolustusjärjestelmän vahvistamiseksi.

Tärkeänä yksittäisenä esimerkkinä osaamisen huoltovarmuuden luomisesta ja poikkeusolojen TKI-kyvykkyyksien ylläpitämisestä ovat pienet, lentävät droonit. Useilla turvallisuusviranomaisilla on droonien käyttötarpeita, jotka poikkeavat toisistaan hyötykuormaratkaisujen osalta, mutta itse drooni voisi olla eri käyttötarkoituksissa pitkälti sama. Drooneihin liittyvät murroksellisten uusien teknologioiden ketterät päivitysmenetelmät palvelevat niinikään useita käyttötarkoituksia. Harmonisoimalla ja keskittämällä viranomaisten droonihankinnat voidaan normaalioloissa luoda ja ylläpitää poikkeusolojen vaatima nopean kehityksen ja tuotannon laajentamisen kyvykkyys.

Copyright Patria. All rights reserved.

Patria

19.2.2025

Euroopan unionin puolustusulottuvuus ja puolustusteollisuuden vienti

Panostukset Euroopan unionin puolustusulottuvuuteen ovat teollisuuden kannalta käytännössä viennin edistämistä. Taloudellisesta näkökulmasta kohdan 4.6. toteamus on oleellisen tärkeä: *Suomen ensisijaisena tavoitteena on vahvistaa puolustusta tukevaa unionin rahoitusta ja muita kannustimia. Puolustusteollisuuden osalta Suomi kannattaa erityisesti Euroopan puolustusrahaston (European Defence Fund, EDF) vahvistamista*.

Patrian kannalta erittäin tärkeitä ja toimivia ovat valtioiden yhteisistä tarpeista lähtevät, koordinoidut yhteiset kehityshankkeet. Sekä näissä yhteishankkeissa että EDF-hankkeissa pullonkaulaksi on välillä muodostunut hallinnon resurssit. Puolustusselonteossa on linjattu merkittävästä henkilömäärän lisäyksestä (kohta 4.8.1.): *Edellisen selonteon linjausten mukaisesti Puolustusvoimien henkilöstömäärää päätettiin lisätä 500 henkilötyövuodella. Lisäys toteutetaan nopeutetusti vuosina 2023–2026. Samalla nostettiin sopimussotilaiden määrä pysyvästi 500 henkilötyövuoteen vuodesta 2024 alkaen. Lisäresurssit kohdennetaan valmiuteen, harjoitustoimintaan, uusien suorituskykyjen käyttöönottoon sekä asevelvollisten koulutuksen lisätarpeisiin. Asevelvollisten kouluttamiseen kohdennetaan tulostavoitteiden edellyttämät henkilöstöresurssit.*

Patrian toiveena on, että myös valtion panostusta edellyttävien hankkeiden (EDF-projektit ja yhteishankkeet voidaan kohdistaa riittävästi henkilöresursseja. Panostukset tulevat moninkertaisesti takasin puolustusjärjestelmän hyödyksi.

Ajankohtainen esimerkki yhteishankkeisiin panostusten kannattavuudesta on CAVS-hanke (Common Armoured Vehicle, 6x6), Hankkeessa kehitetään keskenään yhteensopivia ajoneuvojärjestelmiä usean maan tarpeeseen. Yhteensopivat järjestelmät, tuotantolinjat ja varaosat lisäävät sekä Euroopan kriisinsietokykyä ja huoltovarmuutta. Hanke luo myös huoltovarmuuden kannalta tärkeän keskinäisriippuvuuden teollisen komponentin.

Toinen esimerkki panostusten hyödyistä on Patrian johtama, uutta vaativien olosuhteiden ajoneuvoteknologiaa kehittävä FAMOUS 2 -hanke. Patrian johtama konsortio saa noin 95 M€ rahoitusta EU:lta (EDF), josta suuri osa kohdentuu arktisen liikkuvuuden kehittämiseen ja hyödyntää suoraan Suomen kokonaisturvallisuutta. Hallinnon panostukset tulevat myös EDF-hankkeissa moninkertaisesti takaisin.

Suomessa on käytössä epävirallinen ns. hybridimalli, jonka perusteella on toteutettu Patrian ajoneuvoprojekti Slovakiaan. Tämä malli ei kuitenkaan vastaa yleisesti markkinoiden tarpeisiin, sillä asiakasmaat haluavat nimenomaan ns. puhdasta G2G-(Government-to-Government) kauppatapaa. Puolustusmateriaalin G2G-myyntimallin käyttöönotto Suomessa olisi tärkeä konkreettinen askel viennin tukemiseen.

Copyright Patria. All rights reserved.

Teollisuuden resurssien hyödyntäminen

Naton jäsenyys aiheuttaa osan lisähenkilöstötarpeesta (4.8.1.) *Naton jäsenyydestä aiheutuvia henkilöstötarpeita ovat erityisesti lisähenkilöstön sijoittaminen Naton rakenteisiin*

Patria on ilmoittanut valmiudestaan osallistumaan esimerkiksi Naton Science & Technology-organisaation tiettyihin työryhmiin puolustusvoimien mandaatilla ja tuella. Yhteistyö on lähtenyt hyvin käyntiin ja käytäntö toivottavasti laajenee kokemusten karttuessa.

Teollisuus osana kahden – ja monenvälistä yhteistyö

Selonteossa on useita elementtejä, joissa teollisuuden osuutta ei tuoda esille. Patrian näkemyksen mukaan yhteistyötä hallinnon ja teollisuuden välillä voidaan edelleen parantaa. Yksi tapa on tarkastella asioita enemmän myös kansallisella tasolla puolustushaarakohtaisten kehitysohjelmien rinnalla. Tärkeä esimerkki Patrian kannalta on maapuolustuksen kehittäminen.

Kohdassa 4.3.1. todetaan: *Maapuolustuksen uudistamiseen liittyvät materiaalihankinnat ja niiden seurannaisvaikutukset edellyttävät merkittävää taloudellista panostusta ja pitkäaikaista sitoutumista 2020-luvun lopulta alkaen.*

Edelleen kohta 4.3. Puolustusjärjestelmän ylläpito ja kehittäminen: *Puolustusvoimien kehittämisessä otetaan huomioon puolustushaara- ja toimintaympäristörajat ylittävä kokonaisvaltainen toimintamalli (MDO). MD-operaatioita tukevaa datakeskeistä ja verkostoavusteista johtamiskykyä rakennetaan selontekokauden aikana.*

Patria kehittää jo nyt osaamistaan, tuotteitaan ja toimintatapojaan linjassa näiden kohtien kanssa osaksi tulevaisuuden liikkuvaa maasodankäyntiä (Land Maneuvre Warfare) myös vientinäkökulmasta. Tämän vuoksi teollisuuden pitäminen mukana erilaisissa puolustusmateriaaliyhteistyön järjestelyissä on ratkaisevan tärkeää.

Yhteenveto

Yhteenvetona Patria esittää, että

1. EU:n puolustusulottuvuus, NATO ja kahden/monenvälinen yhteistyö nähdään hallinnon kannalta myös laajempana viennin tukena
2. Hallinnon resurssit eivät saa muodostaa pullonkaulaa ja estää kansantalouden hyötyjä toteutumasta
3. Suomen pitäisi kehittää ns. puhdas G2G – malli viennin kasvattamiseksi.

Copyright Patria. All rights reserved.

4. Uusia toimintamalleja, kuten eALLIANCE, hyödynnetään myös osaamisen huoltovarmuuden elementtinä
5. Teollisuuden resursseja hyödynnetään ennakkoluulottomasti NATOn rakenteissa silloin, kun se on säännösten mukaan mahdollista

Copyright Patria. All rights reserved.